یادداشتی از صدیق تعریف، موسیقیدان

دغدغه‌های اجتماعی، نعمتی گرانبها

هر شهر و جامعه در روزهای متوالی که طی می‌شود، سرشار از اتفاقاتی گوناگون است که هرکدام از آنها مستلزم پیش‌نیازهای فراوانی است. به همین دلیل هر اتفاق یا رخدادی در جامعه، سیری ویژه را طی می‌کند که این اتفاقات درباره افراد، برگرفته از روحیات و آموزش‌هایی است که در طول زندگی‌شان فرا می‌گیرند و همان آموزش‌ها به افراد آموزه‌هایی را می‌دهد که آنها را در جامعه پیاده می‌کنند. تحولات هر جامعه در گرو برخی رفتارهای اجتماعی تاریخی و روانشناختی است که هرکدام از آنها در وعده‌های خاص، به افراد جامعه تفهیم می‌شود و آنها نیز در سطح جامعه آنها را پیاده می‌کنند. وقایع این روزهای جامعه ما نیز بازتاب رفتارهای من و شما است...

در صفحه ۱۲ بخوانید...

■ تبلیغ مصرف در اوج تحریم | محمدرضا ساکی
■ «اینترنت» در تضاد با آزادی | محسن شهیدی
■ سوال | موسیو ابراهیم
■ و...

آیا طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر به سرانجام می‌رسد؟

جدال خامی و پختگی در یک ایده اجتماعی

گفت‌وگوهایی با نمایندگان موافق و مخالف قانون شدن طرح

طرح نو | لیلا مهداد | شامگاه نیمه‌شعبان سال ۱۳۹۰ بود که جوانی به نام علی خلیلی برای ممانعت از آزار و اذیت چند زن توسط مردانی در هیأت اراذل و اوباش، از سوی یکی از آن افراد مورد اصابت چاقو قرار گرفت و پس از تحمل حدود ۳ سال جراحات، یکشنبه سوم فروردین ۹۳ در یکی از بیمارستان‌های تهران جان خود را از دست داد. این واقعه شاید سرآغاز تلاش‌ها برای تصویب طرحی در مجلس بود که به طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر، موسوم شد. این سرآغاز البته بی‌تردید ریشه در تحولات و واکنش‌هایی دیگر نیز داشت. رئیس قوه‌قضائیه در واکنش به وقوع چنین حوادث دلخراشی در نظام جمهوری اسلامی ایران آن را اتفاقی هضم‌ناپذیر دانست و گفت همه دستگاه‌ها از جمله قوه‌قضائیه باید به وظایف خود در این زمینه عمل کنند و در عین حالی که اشد مجازات برای عاملان چنین حوادثی از سوی قوه‌قضائیه باید در نظر گرفته شود، خلأهای قانونی مربوط به برخورد با چنین حوادثی نیز باید رفع شود. بر این اساس طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر به‌منظور رفع خلأ قانونی با مضامین زیر تهیه شد.

ماده واحده - هرگاه فردی در مقام دفاع از شعائر اسلامی به شرط عدم‌استفاده از الفاظ رکیک اقدام به امر به معروف و نهی از منکر نماید و به این جهت به او صدمه جسمی و جانی وارد آید، حسب مورد مشمول قوانین و مقررات مربوط به جانبازان و شهدا می‌شود.

تبصره۱- چنانچه شخصی نسبت به آمر به معروف و ناهی از منکر مرتکب رفتار مجرمانه‌ای شود به حداکثر مجازات تعزیری برای همان جرم مقرر در قانون مجازات اسلامی(مصوب ۱۳۹۲) محکوم خواهد شد.

تبصره۲- چنانچه جنایتی علیه آمر به معروف و ناهی از منکر واقع شود و اولیای‌دم یا مجنی‌علیه از حق قصاص خود گذشت نمایند، اگر جنایت مذبور موجب اخلال در نظم و امنیت عمومی شده یا احساسات عمومی را جریحه‌دار نماید به جنایت ارتکابی مطابق ماده ۲۸۶ قانون مجازات اسلامی رسیدگی خواهد شد.

تبصره۳- در مواردی که نسبت به آمر به معروف و ناهی از منکر جنایت عمدهای واقع شود و دسترسی به مرتکب به علت مرگ یا فرار ممکن نباشد و صاحب حق خواهان دیه باشد، دیه مذبور از صندوق تأمین خسارت‌های بدنی پرداخت می‌شود.

تبصره۴- در صورتی که عمل ارتکابی علیه اطفال، نوجوانان، زنان، اشخاص بیمار و افراد دارای قیم فاقد صلاحیت، محیط‌زیست، میراث فرهنگی و بهداشت عمومی شود سازمان‌های مردم‌نهادی که اساسنامه آنها درباره حمایت از آمر به معروف و ناهی از منکر است، می‌توانند مطابق مفاد ماده ۶۶ آیین دادرسی کیفری اقدام نمایند.

این طرح به امضای ۱۹ نفر از نمایندگان اصولگرای مجلس (رحمان‌دوست، افخمی، صادقی، بیرانوند، آریایی‌نژاد، نقوی، حسینی، کریمی‌قدوسی، حسینی‌زاده بحرینی، سیدموسی موسوی، قادری، آقامحمدی، کارخانه، علی مردانی، نجابت، سودانی، حاجی‌دلیگانی، مصباحی‌مقدم و شکری) رسید و جهت طی مراحل قانونی با دوفوریت تقدیم هیأت رئیسه شد. مجلس شورای اسلامی با دوفوریت طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر را با ۱۴۲ رأی موافق، ۲۱ رأی ممتنع و ۱۱ رأی مخالف از مجموع ۲۰۹ نماینده حاضر در صحن تصویب کرد تا روند بررسی‌ها و ارسال آن به شورای نگهبان آغاز شود. کمیسیون فرهنگی شروع به بررسی این طرح کرد و چندی بعد کمیسیون قضایی نیز با عنوان کمیسیون مرتبط درگیر شد و در نتیجه مجلس به فکر افتاد که کمیسیون مشترکی راه بیندازد. در نتیجه ۴ نفر برای اعضای کمیسیون مشترک انتخاب شدند که طرح را بررسی کنند تا تعارضی نداشته باشد و آن را به دایره قوانین بفرستند تا به صحن مجلس بیاید.

این طرح موافقان و مخالفانی داشت؛ حجت‌الاسلام احمد سالک، محمد دهقان‌نقندر و احمد آریایی‌نژاد از موافقان طرح بودند که برای موافقتشان دلایلی داشتند. به‌زعم حجت‌الاسلام احمد سالک امر به معروف و نهی از منکر، قوام هر حکومتی است و اگر این موضوع در جامعه مورد غفلت قرار گیرد، انسان‌های شرور و ظالم در جامعه مسلط می‌شوند، لذا ضرورت این واجب الهی برای صیانت از جامعه است. سالک بر همین اساس معتقد بود پس از گذشت ۳۵ سال از پیروزی انقلاب اسلامی کمیسیون قضایی و فرهنگی مجلس نهم همت و چنین طرحی را آماده کردند و این طرح در جهت تقویت ستادی است که به دستور مقام معظم رهبری برای احیای امر به معروف و نهی از منکر تشکیل شده است. محمد دهقان نقندر، نماینده مردم طرقبه و عضو هیأت رئیسه مجلس نیز معتقد بود براساس قانون اساسی، دولت وظیفه دارد در راستای ایجاد فضای مساعد برای رشد فضایل اخلاقی و مبارزه با مظاهر فساد و بی‌اخلاقی اقدام کند. همچنین دهقان براساس این‌که قانون اساسی در اصل هشتم بر نظارت همگانی تأکید و مقرر کرده که مردم نسبت به مردم، مردم نسبت به مسئولان و مسئولان نسبت به مردم نظارت داشته باشند موافقت خود را با این طرح اعلام کرد. احمد آریایی‌نژاد نیز برای موافقت خود با این طرح عنوان کرد، وضع فعلی کشور به‌گونه‌ای است که آمران به معروف و ناهیان از منکر مظلوم هستند و باید با تصویب چنین قوانینی راه را برای حمایت از آمران به معروف باز کنیم.

مخالفان این طرح مانند کمال‌الدین پیرموذن، حسین گروسی و مجید انصاری بودند که دلایل خود را داشتند. به‌عنوان مثال کمال‌الدین پیرموذن می‌گفت، با این طرح مجلس، ستاد موجود احیای امر به معروف و نهی از منکر به‌هم می‌خورد و این موضوع با اصل ۵۷ قانون اساسی منافات دارد. یا حسین گروسی دلیل مخالفتش را عدم‌مطالعه عمیق در این طرح عنوان کرده و معتقد بود فرمایشات مقام معظم رهبری در زمینه امر به معروف و نهی از منکر ایجاب می‌کند که کار عمیق‌تری در این زمینه صورت گیرد، برخی از موادی که در این طرح مطرح شده به نوعی دخالت در کار و وظایف دیگر ارگان‌ها مانند نیروی انتظامی و قوه‌قضائیه است، بنابراین اگر این طرح به کمیسیون برگردد و بررسی بیشتری شود می‌تواند موثرتر باشد.

> **متاسفانه ماجرای شوم اسیدپاشی به صورت چند زن در شهر اصفهان با موضوع طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر، پیوند خورد و افکار عمومی را به واکنش نسبت به این طرح کشاند**

نمایندگان مجلس شورای اسلامی با درخواست سلب یک‌فوریت از طرح دوفوریتی آمران به معروف و ناهیان از منکر با ۱۱۳ رأی موافق، ۵۵ رأی مخالف و ۱۰ رأی ممتنع از ۲۱۳ نماینده حاضر در جلسه موافقت کردند.

از فعالیت‌های که در زمینه این طرح انجام شد، می‌توان به نمایش «امر به معروف و نهی از منکر» در پردیس که با حضور بیش از ۵۰۰ زن بسیجی از شهرهای بومهن، پردیس و روستاهای اطراف شهرستان پردیس برگزار شد اشاره کرد، البته همایش ملی قانون و امر به معروف و نهی از منکر نیز برگزار شد که ۴ کمیسیون تحت عنوان کمیسیون تبیین اصل ۸ قانون اساسی، بررسی مشکلات اجرایی و قانونی، حمایت از آمران به معروف و نهی از منکر و همچنین کمیسیون مردمی کردن تشکیلات امر به معروف و نهی از منکر را با کارشناسان این مباحث بررسی کردند و جمع‌بندی و راهکار به مسئولان دادستان‌ها به‌عنوان مدعی‌العموم ارایه شد تا با همکاری مجلس شورای اسلامی برای تدوین قوانین در آینده به کار گرفته شوند. یکی دیگر از این فعالیت‌ها جلسه توجیهی با حضور مشاور دبیرکل ستاد احیای امر به معروف و نهی از منکر، دبیر و مدیران ستاد احیای استان تهران و مدیر شبکه رادیویی تهران، گروه معارف و مسئول بسیج آن شبکه بود که برگزار شد.

تا اینجای کار موضوع تصویب چنین طرحی در مجلس به غیر از برخی فعالان اجتماعی که مخالفت‌هایی را با این طرح در قالب انتشار مقالات و ... دنبال می‌کردند، مخالفت دیگری را در پی نداشت.

طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر ۲۴ تیرماه در کمیسیون مشترک فرهنگی، قضایی و حقوقی مجلس تصویب شد و پس از آن که کلیات آن در ۱۶ مهرماه تصویب شد، مواد آن در صحن علنی بررسی و سروصدای زیادی به پا کرد. دولت و بسیاری از کارشناسان و حقوقدانان این طرح را مورد انتقاد قرار دادند اما مجلس کار خود را ادامه داد تا این‌که هفته گذشته سخنگوی شورای نگهبان در یک نشست در محل این شورا از مغایرت ۹ بند این طرح با قانون اساسی و ۵بند دارای ابهام خبر داد.

اگرچه اکنون نمایندگانی که پای کار این طرح ایستاده‌اند، معترف شده‌اند که ایرادات شورای نگهبان از آن روست که کار کارشناسی دقیق و حساب شده‌ای روی طرح انجام نشده، اما ظاهرا برای قانونی شدن و به کرسی نشاندن این طرح، عزم جزمی دارند.

در این میان نکته‌ای که خیلی جلب توجه می‌کند، بهره نگرفتن مجلس به‌عنوان نهاد قانون‌گذاری کشور از نظرات کارشناسان و فعالان اجتماعی در طرح‌هایی است که مستقیما به سیاست اجتماعی و نحوه اداره جامعه مربوط می‌شوند. این را هم باید اضافه کرد که شمار زیادی از فعالان اجتماعی تصویب طرحی به نام حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر، اقدامی واکنشی علیه دولت یازدهم قلمداد می‌کنند که حالا و در فاصله‌ای بیش از یک سال پس از استقرار، کشمکش‌های زیادی با حامیان دولت پیشین در مجلس را تجربه می‌کند. خواه این کشمکش‌ها بر سر توافق هسته‌ای باشد و خواه بر سر سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی مانند حجاب و عفاف. جنس برخی از این کشمکش‌ها اما به گونه‌ای است که در نمایی از بیرون، هیاهو بر سر برخی ایده‌های خام اجتماعی در اداره جامعه را به ذهن متبادر می‌کند.

یادداشت

سه‌نکته درباره طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر

نقش مغفول مردم در سیاست اجتماعی

مسعود رفیعی طالقانی
دبیر گروه طرح نو
Mass.rafi@gmail.com

کمتر از یک هفته قبل اگر شورای نگهبان طرح مجلس درخصوص حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر را تأیید می‌کرد، اکنون این طرح به صورت قانونی لازم‌الاجرا در آمده بود که کلیه دستگاه‌های حکومتی کشور موظف به اجرای آن بودند. اگرچه حالا این طرح با ایرادات بسیار از جانب شورای نگهبان رد و به مجلس بازگردانده شده اما با توجه به این که شماری از نمایندگان اصولگرای مجلس بر قانون شدن این طرح اصرار دارند و از کارشناسان و حقوقدانان این طرح را مورد انتقاد قرار دادند اما مجلس کار خود را ادامه داد تا این‌که هفته گذشته سخنگوی شورای نگهبان در یک نشست در محل این شورا از مغایرت ۹ بند این طرح با قانون اساسی و ۵بند دارای ابهام خبر داد.

۱ نامربوط به یکدیگر است. علت این امر البته ریشه در دهه‌ها و چه بسا تاریخ دیرپاتری در کشورما دارد. همان ریشه‌ها هستند که علت‌ها را ساخته و علت‌ها هم، معلول‌ها را می‌سازند. همین حالا به جرأت می‌توان گفت گسترش آموزش‌های اجتماعی و سیطره نیهیلیسم نگاه منطقی در میان مردم ایران هم نتوانسته است این نگرش را دگرگونه کند. برای مثال وقتی هنوز هم بخش‌های قابل توجهی از مردم جامعه مادرگیر خرافه‌پرستی‌اند - یعنی منطق و علوم و آگاهی را وانهاده‌اند - تا جایی که این کار صدای نهاد روحانیت را هم به‌عنوان نهاد متولی معنویات دینی درآورده، پس چه انتظاری می‌توان داشت که افکار عمومی در ربط دادن چیزهای نامربوط به یکدیگر، مستعد نباشد. در جامعه‌ای با چنین افکار عمومی‌ای، قانون شدن طرحی مثل حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر، حکم یک خودزنی را دارد، اما چرا؟

درست در بحبوحه اسیدپاشی‌های اصفهان که سرانجام هم هویدا نشد که کار چه کسانی بوده، زمزمه تصویب طرح حمایتی مجلس از آمران و ناهیان اجتماعی شنیده می‌شد. افکار عمومی هم که جریحه‌دار از وقایع اصفهان بود به سرعت اقدام به اسیدپاشی در شهر مذهبی اصفهان را متاثر از تلاش‌ها در مجلس برای تصویب این طرح قلمداد کرد. همان زمان فعال طراحان طرح بلند شد که این واکنش‌ها عصبی و به دور از حقیقت هستند و کار، کار مغرضان است. فرض کنیم که برخی مغرض باشند و زمزمه را همان مغرضان آغاز کرده باشند اما وقتی زمزمه بدل به هیاهو شود، دیگر تنها پای عده‌ای غرض‌ورز در میان نیست. هیاهو را افکار عمومی است که می‌تواند به راه بیندازد نه چند مغرض و عنصر ناشناس. با این حساب نماینده‌ای که در تصور خود می‌خواهد ابروی جامعه را اصلاح کند، چشم آن را کور می‌کند! به بیان دیگر وکلای مجلس که وظیفه ذاتی‌شان تصویب و گذراندن قوانینی برای آرامش و آسایش همین افکار عمومی است، کاری می‌کنند این هر دو - آسودگی و آرامش اجتماعی - در چشم برهم زدنی دود شوند و به هوا روند!

۲ حالا که شورای نگهبان قانون اساسی ایرادات پرشماری را به طرح حمایت از آمران و ناهیان وارد دانسته، عمده طراحان طرح می‌گویند ما کلیات طرح را مورد حمایت دانسته‌ایم و قبول می‌کنند که جزییات طرح با اشکالات فراوانی همراه بوده و هست. اول این که این نمایندگان مشخص نمی‌کنند در یک طرح بیست و چند بندی، تفکیک کلیات از جزییات چه معنایی دارد؟! این درحالی است که در حالت کلی جزییات هستند که کلیات را می‌سازند. بازمی‌توان قبول کرد که در پدیدارهای بزرگ، تفکیک امر کلی از امر جزیی میسر و معقول باشد اما در یک طرح اجتماعی که سر و ته آن چند صفحه است، تفکیک این دو از هم کمی خنده‌آور است. هر بند طرح پر از اشکالات و ایراداتی است که هر کسی با کمترین دانش فقهی و حقوقی قادر خواهد بود این ایرادات را برایگرد کند چه رسد به شورای نگهبان! طرحی که در گام نخست این همه ایراد فقهی و حقوقی دارد، معلوم است که با کمترین کار کارشناسی به مرحله تصویب رسیده است لذا اکنون اگر افکار عمومی بیش از پیش در گیر ماجرای این طرح شده باشد، چندان بیراهه نرفته است. نمایندگانی که خود معترفند کار کارشناسی چندانی روی طرح حمایت از آمران به معروف و ناهیان از منکر نکرده‌اند، به‌زبان بی‌زبانی می‌گویند که تصویب این طرح نوعی مقابله با سیاست فرهنگی، اجتماعی و انتظامی دولت یازدهم است.

۳ تصویب و رد فعلی طرح آمران و ناهیان، بار دیگر ضرورت گفت‌وگو بر سر مسأله سیاست اجتماعی را در سپهر عمومی جامعه نمایان می‌کند که متاسفانه عمده بحث‌ها بر سر آن، فقط در ایام انتخابات در کشور رخ داده است. هنوز از خاطر نبرده‌ایم که محمود احمدی‌نژاد با یک جمله - واقعا مشکل کشور ما مدل موی جوان‌های ما است؟ - دست‌کم صدها هزار و شاید چندمیلیون رأی طبقه متوسط شهری را در کارزار انتخاباتی سال ۸۴ از آن خود کرد و پس از او اسفندیار رحیم‌مشایی هم کوشید تا از رهگذر اجتماعی و فرهنگی افکار عمومی را به خود جلب کند.

ادامه در صفحه ۱۰

در صفحه ۱۱ بخوانید...

گفت‌وگو

بررسی روانشناختی درگیری مسلحانه اخیر در گلپایگان در گفت‌وگو با حامد محمدی کنگرانی

به کجا چنین شتابان؟

دسته‌ای از افراد با شخصیت ضداجتماعی از گرفتار شدن در زندان واهمه‌ای ندارند. حتی اگر ۱۰ بار هم به زندانی بیفتند، ادب نمی‌شوند و پس از آزادی دوباره کارهای خلاف را از سر می‌گیرند. ولی آیا تمام قاتل‌ها و دزدها در جامعه ما شخصیت ضداجتماعی دارند؟ ما در مورد جنایت مسلحانه‌ای صحبت می‌کنیم که افرادی با برنامه‌ریزی قبلی با سلاح سنگین تیربار وارد شده‌اند. این ناهنجاری‌ها اخیرا اجازه بروز بیشتری پیدا کرده است. مسائلی پیش آمده که باعث شده افراد آن ویژگی‌هایی را که داشتند و نمی‌توانستند یا نمی‌خواستند بیرون بریزند، حالا بیرون می‌ریزند.

هر یکشنبه با سوچر آشتیانی

انتقادهایی نسبت به سطحی شدن فرهنگ

اگر همین طور پیش برویم برای خواندن مثنوی باید از اروپا کسی را بیاوریم